

Oznaniła

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru.

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

SLOVENEK.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

V torek,
četrtek in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
pol leta	3 „ 80 „
četrt leta	2 „ 70 „
mesec	— „ 70 „
Po pošti:	
Za celo leto	9 for. 50 kr.
pol leta	4 „ 80 „
četrt leta	2 „ 50 „
mesec	— „ 90 „

St. 102.

V Celovcu v saboto 15. decembra 1866.

Tečaj II.

Okrajna zastopništva na Štajerskem.

Ravnokar je naznanilo c. k. namestništvo v Gradcu vsem okrajnim uradom, da naj se ustavi volitve za okrajna zastopništva, dokler bode zboroval štajerski deželni zbor, to je, do konca meseca januarja. Torej imamo še dosti časa pogovarjati se in posvetovati, kaj nam je storiti in kako se obnašati, da dobomo vsaj po mogočnosti naše narodne moč v okrajne zastope.

V „Novicah“ popraša nekdo, koliko da bode okrajnih zastopov in kje da imajo svoja središča. Po postavi bo ravno toliko okrajnih zastopov, kolikor je političnih okrajev, za vsaki okraj eden, s sedežem, kjer so c. k. okrajni uradi. Na spodnjem Štajerskem bo tedaj 20 okrajnih zastopov. To bi se pa spremenilo, ko bi vlada, kakor se vedno sliši, res vpeljala namesto malih političnih okrajev več okrajna glavarstva (Bezirks-Hauptmannschaften). Bog ve, ali se to kedaj zgodi, vsaj skušnja nas uči, da se pri nas zmirom veliko obeta, in najlepše govori o novi organizaciji, končno pa vse ostane pri starem!

Torej le računajmo, da dobimo 20 okrajnih zastopov.

O sestavi teh zastopništev govoril sem v 72. listu „Slovenca“, o pripravah za volitve pa v 96. listu. Med tem pa so se zgodile nekatere premembe, ki jih omeniti se mi treba zdi. Navajeni smo v Avstriji, da po vsakej postavi pride „pojasnil“ (Erläuterungen) na cente. Tudi zarad postave okrajnih zastopništev prišlo je že toliko

pojasnil, da skoro ne bo več mogoče pravega pota najti iz tega labirinta ali zahodnjaka.

Postava popolnoma odločno zapoveduje, da so v seljskih ali kmečkih občinah volilni močje vsi župani; v tistih občinah pa, ki bi imele več ko 500 duš, zbore se še en volilni moč za vsakih 500 duš, da gre zraven župana k volitvi. Tako veleva postava. Na enkrat pa pride pojasnilo, da vsaka občina, naj si bo majhna ali velika, mora zraven župana tudi poslati enega volilnega moča k volitvi; več pa se ve da za 500 duš še enega več i. t. d. S to spremembo smo mi Slovenci lahko zadovoljni, kajti zdaj pride zraven županov, s kterimi bi gotovo narodna stranka imela tu pa tam velik križ, še enako število prostih kmetov k volitvi. Torej mislim, da se nam v kmečki skupini ne bo treba bati, če tako ravnamo, kakor se je že nasvetovalo.

V kmečkih skupinah najlože spravimo naše rodoljube v okrajna zastopništva; a tu moram omeniti, da v vsakej skupini imale ta pravico izvoljen biti, kdor sme v tej skupini v občinski ali srenjski odbor voliti. Torej sme od kmečkih občin le ta biti izvoljen, kdor ima pravico v občinski odbor ktere koli občine voliti; torej le, kdor ima kako še tako majhno posestvo v ktere kmečki občini svojega okraja, potem duhovniki in stalni učitelji in kdor stalno stanuje v kakej kmečki občini in tam neposredni davek plačuje. Naj se to ne prezira! Dobro bi bilo in zdaj imamo še dosti časa, ko bi tisti rodoljubi po mestih, kteri se mislijo priporočevati kmečkim občinam, ako bi ne imeli že zdaj ktere posestva v kmečkih občinah, si hitro kje za majhne novce kupili kak košček zemlje.

Prišlo je še neko drugo pojasnilo. Po postavi sme vsak volilec le v eni skupini voliti. Ta paragraf pa se je tako pojasnil, da vsak volilec sme za se voliti med velikimi posestniki in obrtniki, pa še enkrat, ko bi bil za odbornika v katerem mestu ali trgu, torej dvakrat.

Skušati moramo pa v vsakej skupini storiti, kar je le mogoče. Zato je treba:

1. Pozvedavati imenik velikih posestnikov. Med temi bo namreč v vsakem okraju tudi po več ali manj kmetov in duhovnikov; postavim v slov. bistrskem okraju je med 36 velikimi posestniki 12 kmetov in 2 duhovnika, ostali pa so žlahtniki in meščani. In tako bode tudi drugod, ker je dosti takih, ki plačujejo 60 gld. neposrednega davka od svojih zemljišč; če se le eden ali dva rodoljuba vrineta v tej skupini, bil bi to že velik dobiček.

2. V skupini velikih trgovcev in obrtnikov bi se v nekterih krajih tudi kaj dalo doseči; na vsak način naj se pregleda imenik.

Imeniki obojih teh skupin leže pri c. k. okrajnih uradih in morajo skozi 14 dni se vsakemu pokazati, kdor jih hoče pregledati.

3. V mestih in trgih volijo odbori in tudi se bo gotovo dalo nekaj doseči po marljivosti in složnosti.

4. Kako se moramo obnašati v kmečkih občinah, to bodo rodoljubi v vsakem okraju sami najbolje spredideli.

Ker imamo zdaj dosti časa, se lahko na tanko z ozirom na vse okoliščine dogovorimo. Kandidate po časnikih naznanjati ne bo treba; da se le naznanjajo v dotičnih okrajih vsem volilecem, bode dosti. J. V.

Besednik.

Slovani — trpini!

(Spisal: D. Š.)

(Dalje)

Toliko je premogel meč svete vere v roci nemški! Kmali se je ta meč skrhil, in novoverstvo ga je celó lesenega storilo. V tej zadregi je popadel nemški Hamlet za novo orožje v dvoboju zoper Slovana. Namesto vere nastopila je omika, nemška civilizacija ali kultura, in filozofska špekulacija je nadaljevala delo, ktero je krščanska začela.

Česar nepotrpa vera zoper slovansko deželo ni premogla, to je dosegla potrpa omika. V imenu potrpnosti je Friderik II. podpihoval puntarske drugoverce v Poljski deželi; v imenu omike se je združil s cesarico Katarino zoper sarmatiško divjost. Takrat si je na kraju pogube stoječi narod srce storil, in našel je še toliko notranje prirojene moči v sebi, da si je ustavo od 3. maja 1791 pripravil, ustavo, ki ji ni para bilo med nemškimi: — toda ta samolastna slovanska omika je bila za omikano Nemško ravno taka velika gnjusoba, kakor nekdanja za krščansko Nemško samolastno slovansko krščanstvo. Obljubil je sicer pruski kralj poljskemu Štanislavu Avgustu, da hoče

ustavo 3. maja varovati, — toda to obljubo je tako spolnil, kakor jo je poprej veliki mojster nemškega reda vladarju Mindovu zastran varovanja krščanske vere spolnil. Le da je sedaj izdaja srečnejša bila kakor takrat, in da se je namesto boja pri Grunwaldu boj pri Maciejovicih bil, ter Poljsko se delilo. Žalostna osoda! Slovani so trpini! —

Ako hočemo besedo za to isto stvar v moralicnem svetu najti, kar je v fizičnem tako imenovana „Aqua Tofana“, ¹⁾ besedo za stan večnega umiranja in vedne krvozgube, laokoontičnih kačjih zavinkov ²⁾ in herkulskega požiga samega sebe, svetle blaznosti in solnčarične luči; za stan, v kterem se posvečena večno pod vzhajajočo sekuro trese, in nobene druge tolažne besede ne sliši, kakor: „Vae victis!“ — ³⁾ stan,

¹⁾ „Aqua Tofana“, hud strup, ki ga je neka Sicilijanka, Tofana po imenu, pripravljala, je v 17. stoletju posebno na Siciliskem in Neapolitanskem velik hrup in strah narejal. Tega strupa 5 ali 6 kapljic je bilo zadosti, človeka počasi usmrtiti. Ni občutil ravno nobenih velikih bolečin, pa njegove moči so zmiraj bolj in bolj pojemale, življenje mu je zmiraj bolj in bolj zoprno postajalo, jesti mu ni dišalo, in strašna vedna žeja ga je trpinčila, tako da je tak revež, tako rekoč, sicer živél, toda vedno umiral. (Brockhaus, Convers. Lex.)

²⁾ Laokoon je bil poganski duhoven v Troji. Dve veliki kači ste njegova dva sina in njega samega ovile in požrle.

³⁾ „Gorje premaganim!“

v kterem strašna beseda: „Umreti moráš, pa ne moreš!“ ktero je slovanski pesnik tako grozno popisoval, grozno se uresniči . . . tedaj, ta beseda je najdena, in med Slovani se ji pravi: Nemška omika, kriva nemška kultura!

Da bi se Slovanu zadnji življeji podvezali in se mu celó želja vzela, zopet oživet; — da bi se mu z nožem razdejavajoče kritike nerv njegovih narodnih in verskih izročil razrezal; — da bi se mu s po alexandrijskem tuhtanju spačeno in zlagano zgodovino njegova preteklost pristudila; — da bi ga vedno varovanstvo nemega storilo, in mu glasovi ptuji, težki kakor svinec, njegov jezik popolnoma sprevrnili; — da bi se po zvitku preudarjeni izprejete dete že učilo, prekletstva zoper svoje očete brez pomisla izgovarjati; — da bi po vse opravičujoči filozofiji sebi samemu storjeno krivico za dobro potrdil; — da bi ga vednovečno preganjanje tako dalje sililo, da mu je le na voljo puščeno ali telesno ali dušno samomorstvo; — da bi se po omikajočih naseilitvah celó kosti njegovih očetov iztirale, in za leskeče obrtnije po času izstradale in na beraško palico spravile; — da bi ga nevidne niti tako omrežile, da svojega sovražnika celó ne vidi več, in zoper svoje lastno meso divja; — da bi po českih birokratih v Galiciji, in po galiskih na Českem, po hrvaških v Iliriji, in po ilirskih na Hrvaškem, po velikopoljskih na gornji Šleziji, in po gornje-

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju 12. dec. → (Deželni zbori. Marinović) V torek t. j. 11. t. m. je predložil adresin odbor v ogrskem zboru svoj načrt, kako naj se kraljevske-mu reškriptu odgovori; adresa je nekako obojedve stranki zedinila — Deakovce in „tigre“, pa je zategadel tudi jako ostra. Ona naravnost zahteva, naj se Ogrom stara ustava povrne, njih celokupnost naj se ohrani in še le potem se more deželni zbor na podlagi predloga odborovega sedemšestdeseterih in pododborovega petnajsterih dalje pogovarjati o državopravnih zadevah; preden se pa to ne zgodi, deželni zbor, po adresinem mnenju, ni kompetenten ali pooblaščen, dalje zavoljo zedinjenja z vlado poganjati se. To je kaj jasan načrt in vlada bo imela obilo opravka.

Kar je nas razveselilo, je to, da adresa tudi o enakopravnosti vseh narodov ogrskih govori; sploh so v tej zadevi „tigri“ pravičnejši, kakor pa Deakovci, kar nam tudi sam dr. Svetozar Miletić, srbski poslanec v peštanskem zboru, v „Zastavi“ potrjuje.

V levo vsakem zboru, ki je tudi pred nekaj dnévi svojo adresino debato končal, je zdaj hujši, kakor kedaj, razpor med Poljci in Rusini; pokazalo se je to pri posameznih govorih, kako ste si obojedve stranki navskriž. Med Poljci je najbolj zanimiv govor poslanca Rodakovskega, ki, ako lih Poljec, je vendar pred vsem zagovarjal slovansko politiko v Avstriji in kazal, da le tedaj je mogoče Avstrijo od Rusov rešiti, ako se Avstrija čisto slovanske politiki vda, le Slovani so še zadosti močen steber za Avstrijo, drugi narodi so vsi bolj ali manj „centrifugalni“. Rusinska adresa, ki je v manjšini ostala, zahteva na podlagi oktoberske diplome in februarnege patenta (!) državni zbor, ona govori o narodni enakopravnosti v administrativnih in političnih zadevah, tudi zahteva, naj se levovski zbor v dve kuriji razdeli — v poljsko in rusinsko, in naj vsaka za se svoje zadeve obravnava.

Tudi v deželnem zboru v Černovićih so imeli zadnji teden adresino debato, in končala se je s tem, da se bode adresa manjšine za to izvoljenega odbora cesarju poslala, ki je čisto v februarlističnem duhu sestavljena.

Naj vam še omenim, da je danes Prato-bevera v dunajskem zboru predlagal, da se izvoli mesto pokojnega opata Edera novi državni poslanec in da deželni name-

stnik ni proti temu nič omenil. Lansko leto ni bilo tako, tedaj se je upirala vlada proti volitvi, letos pa ne — tudi korak naprej, pa mislimo, da brez vspeha, ker so Čehi in Poljci preglasno zagotovili, da na noben način ne gredo v „Reichsrath“.

Te dni je tudi v Beč prišel predsednik srbskega starašinstva g. Marinović; govori se, da zaradi tega, da bi naša vlada podpirala Srbe proti Turkom in da Turki v kratkem vse srbske trdnjave, posebno tudi Beligrad zapusté. Marinović je izvrsten diplomat in je bil v diplomatičnih zadevah že večkrat v Petersburgu in Parizu; sprejel ga je tudi že v posebnej avdienci minister baron Beust.

Iz Prage. —r— (Konec). „V vznešeni besedi Veličanstva Vašega, ko zakonitega dediča staroslavne krone, s katero da se po pravu in svetem običaju hoče dati kronati, je Vaše Veličanstvo večkrat izreči blagovolilo, vidi kraljestvo česko gotovo poroštvo, da brez sodelovanja njegovega zastopništva, in upamo takega zastopništva, ktere-ga sestava zagotavlja občno uznanje njegove pravne in pravne kompetencije, velika naloga vsestranske sprave ne bode izdelana, da brez takega sodelovanja se nič ne bo zgodilo in zgoditi ne more, kar bi spremenilo starodavni, državopravni stan dežele Česke in njenih pomeh k tronu in državi, zlasti pa da dežele krone Česke ne bode brez privoljenja postavnih njenih zastopnikov nikdar spojene v kako novo državopravno skupščino“.

In k sklepu pravi:

„Le to eno željo in nado sklada na stopnice prestola Vašega Veličanstva, da bi vsi narodi v spominu na to, na kar močno spominja doba sedanja in kar je zelo potrebno k njih vseh obstanku in varnosti — pomagali združeni z odkritosrčnostjo in gorečnostjo k porazumljenju, da bi pragmatična sankcija bila gledé na potrebe in tirjatve sedanjosti obnovljena, Avstrija pa v omlajeni moči iz viharja tega veka se vzdignivši, da bi zgodovinskemu svojemu poklicu zadostila, da bi bila močna bramba vseh narodov svojih s prigodbami nekoliko stoletij pod njenim žezlom v eno državno rodovino spojenih in k vzajemni pomoči sebi odkazanih“.

To je obseg nasveta večine, ktere poročevalec je bil grof Lev Thun.

Poročevalec manjšine odborove pa je bil profesor Herbst; nasvet njen stoji v političnem oddelku večini naravnost nasproti

in je odmev onih šumečih in vodenih fraz, ki so se glasile zlasti v zboru gornje — in doljne — avstrijskem in pa v graškem, in ki bi imele dokazati, da vseh nesreč sedanjega časa je kriv razpust državnega zbora. 6. t. m. v četrtek se je začelo posvetovanje o adresi v zboru.

Oglasilo se je 25 govornikov, 14 za nasvet manjšine, 11 pa za večino odborovo. Govorilo jih je v četrtek 10, in ker je že ura kazala štiri čez poldne, bila je seja končana. V petek se je posvetovanje nadaljevalo in o pol desetih v noči je bilo, glasovanje, ki je pokazalo, da je adresa, nasvetovana in podpirana od slovanskih poslancev, s 126 glasovi proti 91 sprejeta.

Te dve seji ste gotovo izmed najvažnih, kar jih je imel česki zbor. Posebno njih važnost znabiti še pokaže bližnja prihodnost. Pomenljive so za Česko posebej, pomenljive za vso državo sploh, pomenljive pa tudi posebno za nas. Za to bomo podali v prihodnjih listih obširnejo spravo o njih. —

Slovenske dežele.

Iz Celovca 13. dec. (Žihpoljska prošnja za nemško šolo). Na Žihpoljah že več let straši nemški duh. Domači ljudje pa niso taki, da bi svojo lastno mater izdali in se svojega maternega jezika sramovali pa branili, timveč to je res vse le nemško seme, ki so ga zasejali ptujci. Znano je, da je gosp. dr. Hussa, ki ima tam malo posestvo, že od nekdanj pravaroka srenjskega predstojništva. Ravno ta gospod pa je eden tistih prenapetih Nemcev, ki pravijo, da ni Slovencev na Koroškem, ali pa da vsi nemški znajo. Njemu in drugim takim gospodom, ki v gostilnici pri Razaju svoje shode in veselice imajo in nemški kvas nastavljajo, pridružijo se kaj radi tudi gg. uradniki, kterih dolžnost bi bila znati slovensko besedo pa je ne znajo. Tako je minulo jesen ravno ta g. Steiner, ki je v dež. zboru večkrat omenjeno prošnjo Žihpolčanov izročil, zavoljo neke pravde zastran gornih pravic hodil po Žihpoljah in že pri tej komisijoni sprožil to misel, naj se farmani oglašijo za nemško šolo. Že tedaj se je raznesel glas po celem fari, da dobojo na Žihpoljah gotovo nemško šolo. Spala je ta

šleskih v Velikopoljskem — narodi se učili med seboj črtiti se, otroci ene in iste majke se sovražili, bratje zoper brate vzdigovali se; — to je bilo prizadevanje, to je bilo delovanje nemške omike v slovanskih deželah!

Peró rimskega Tacita bi se naloge ustrašilo, skrivno zgodovino te omike popisovati; okó grškega Tukidida bi pot v tej podzemeljski krtni zgrešilo, ktere se je nad zemljo le v razvalinah videla. Rudolf II., Jožef II., Friderik Veliki, Friderik Viljem III., Meternih, Este, Stadion, Grollmann, Flottwell, Wedell — in v najnovejšem času še drugi — bili so deli te iste nemške moči, ki je Slovanom vedno hudo želela: oni so napravili telesen in dušen proletariat med ubogimi, zaničevanimi Slovani, in vsa njih pravicoljubnost je zapopadana v besedah pruskega državnika, ki je rekel, da se zoper kužni legar v gornji Šleziji zastoj pripomoči išče, ker je ta rod očividno v pogin odločen!

Popolnoma poginil pa še ni ta rod, in dedič nad mrtvaško posteljo naslonjen slišal je še s strahom in grozo zdihljeje iz prs umirojočega. Toda pripravljeno je držal tretje orožje, ktero bi moralo zopernemu Slovanu zadnji mahljej zasadi: to orožje je bilo: s v o b o d a, ljudovladstva leta 1848 — svoboda, ravno tako strupena v nemških rokah! —

In v tej uničevalni vojski zoper Slovana

je Nemec od nekdanj imel tri mogočne zavez-nike, različne po rodu, veri in namenu, — toda edine v svojem sovraštvu zoper nesrečnega trpina, Slovana. Bili so ti: Turki, Madjari in Rusi.

Kdo bi verjel? Še najmanj grozovitni sovražnik Slovanov bil je poganski Turk! On je sicer znal Slovana v sužnost spraviti in gnjesti, toda ne ga spriditi, neomikanega pustiti pa ga ne napak omikovati; dobro je znal Turk mu njegovo posestvo, toda ne njegovega jezika vzeti; in akoravno je Bulgar-ec pokvečil se v nekakega gornje — Šle, záka, vendar je še zmiraj rogovilil v Srbu in Črnogorecu duh kraljeviča Marka.

Boljšje je razumel svojo veličansko nalo-go finški Madjar. Srčna sloga z Nemcem — če so jo ravno sovražne malenkosti včasih motile — trajala je na Ogrskem od časov kralja Arnulfa zmiraj naprej, posebno kadar je šlo za to, kako bi se Slovan „eliminiral“. ¹⁾ Eliminiral je tudi Arpadov sin kakor Nemec Slovana v imenu „omike“ ali „kulture“, in v porabi tretjega orožja „svobode“ zoper nesrečni slovanski narod je že davno bil Nemca prehitel; že davno je bil vedel podjarmljenje Slovanov zakrivati z bliščecim imenom: „Boj za svobodo zoper

avstrijski despotizem“. Oh hudobna laž! Soroden Nemcu po neizmerni vladoželjnosti, po prevzetni veri, da je on namenjen, ves svet si prisvojiti, in da je v vsem nezmotljiv, bil mu je tudi podoben v tej umetnosti, da je svoj strah pred podvrženim Slovanom skrival in mamil s tem, da ga je zaničeval, in vedno si prizadeval, s srcem in možgani vred tudi jezika mu iztrgati. Nemški besedi: „Slovenski pes“ prilegala se je madjarska: „Tot nen ember!“ — ²⁾ Kakor je nekdanj (l. 1495) škof Vratislavski zapovedal, da morajo vsi Poljaki mesta „Woitze“ v dveh letih nemški znati, ali pa iz dežele bežati: tako je tudi — še ni dolgo temu — madjarski deželni zbor ukazal, da morajo ogrski Slovani v šestih letih madjarski govoriti. Sedanja deželni zbor, ki se je še le pred kratkim začel, ima menda ravno take misli, ker se še ne spominja Slovanov, kterih je na Ogrskem nad 2½ milijonov duš! Še več! Zeli še Hrvaško in Slavonsko požreti, kjer prebiva 820.000 sinov matere Slave! Oh, to je madjarska svoboda! — Kakor je nekdanj Friderik II., da je Poljsko ukradel, s tem se izgovarjal, da je Poljske velikaše z borbim kupom zlata podkupil; tako se je tudi Madjar rogala, da si je moravsko kraljestvo za belega konja pridobil! — Kakor da bi se s tridesetimi srebrnjaki kazalo, kolika da je vrednost Kristusova, in ne velikoveč nič-vrednost Judeževa! (Dalje pride.)

¹⁾ t. j. iztrebil, pokončal. — „Velimus & debemus omnes Slavos & cives eandem villam (Velitz) inhabitantes eliminare, sine omni spe reversionis.“ — Pismo grofa Helmolda pri Šafarziku; Slow. Starož. II. §. 43.

²⁾ t. j. Slovan ni človek!

reč dolgo časa, hujskalo in šuntalo se je pa tem bolj na tihem; kajti pametni farmani od te neumnosti, da bi se slovenski otroci z nemščino pitali in martrali, niso hotli nič vedeti. Pa prišel je skrajni čas, deželni zbor se je zbral in prošnja se mora vendar le vložiti, naj jo podpiše farmanov veliko ali malo. In čujte, kako se je ta prošnja porodila! Bila je prva adventna nedelja in ljudje ravno pri božje službi zbrani, kar med pridigo navstane nek hrup in šunder po cerkvi, tako da so gospod fajmošter malo premolknili. Nekdo je hitro šel po cerkvi proti vratom, kakor da bi koga iskal. In res g. župan ali srenjski predstojnik sam je bil, komur je ta posel nekaj na uho povedal in ga sredi pridige klical iz cerkve. Sčasoma pa je vendar spet vse potihnilo. Kaj pa je neki bilo tako imenitnega? Nek sodnijsk služabnik iz Celovca je bil prinesel to prošnjo za nemško šolo in prišel podpisov loviti. Po sv. maši so se klicali farmani v kerčmo, ki tik cerkve stoji in slišali so se glasovi: „No! pojte noter, zdaj je skranji čas; šolo moramo imeti nemško, da fantje naši, ki pridejo k vojakom, nemški znajo; no le noter“, in marsikdo se je le nejevoljen in tako rekoč prisiljen podal vizbo. Pa izmed vseh farmanov jih je vendar le bilo 14 tako abotnih in svojej kervi tako nezvestih, da so to iz Celovca poslano čečkarijo podpisali. Slava vsem poštenim Slovincem! Posebno modro in moško pa se je obnašal posestnik S o m e r M i h a, po domače Knjižnik. Nagovarjali so ga na vso sapo, naj se podpiše, pa spodbil je vse in zvest ostal tistemu jeziku, kterega se je naučil od svojih rajnih staršev. Za njim jih je potegnilo še več farmanov, tako da jih je na limance sedlo le 14 slepih ptičkov. In ti govore in prosijo za celo faro. Ali so le oni cela fara? To sem zvedel iz verjetnih ust zastran rojstva te abotne prošnje in naznanjam svetu, naj vidi, kako se je ta in kako se bodo enake prošnje napravljale. Prav iz serca mi je žal, da sem v stenografičnem zapisniku bral imena sicer prav pametnih in poštenih mož, ktere pa je nemčija tako oslepila, da ne spoznajo, za kako neumno in škodljivo reč da prosijo. Ravno so začeli mladi ljudje slovenske lepe pesmi prepevati; vidi se med ljudmi zdaj veliko bukev, poprej še enih nisi našel. Ali to ni bolje, kakor pa to, da se otrok 5—6 let po nemškejši šoli pobija, na slednje pa ne zna brati niti slovenski niti nemški in ostane stari od Nemcev zasramovani „dummer Windischer“. — Pa tudi ta v Celovcu skovana pšica ne bode storila ničesar. Slišim za gotovo, da je velika večina farmanov tako pametna in svojemu rodu tako zvesta, da se poteguje krepko in neprestrašeno za to, naj se v slovenskej fari tudi v šoli uči najpred v domačem, slovenskem jeziku, in še le poznej prestopi na tuji, nemški jezik. — H koncu pa še prašamo, kdo vznemiruje in draži prosti narod, — slovenski rodoljubi ali pa nemški prenapetneži in sanjači?

Iz podjunske doline. (Cerkvena pesmarica? Nove molitvene bukvice za šolarje). Ne odporeš mi, ljubi „Slovenec“! prostora za naslednje vrstice, akoravno spada stvar, o kterej ti sporočam, bolj v kak cerkven list, kakor v tvoje predale, kajti vem, da ti je mar za splošno povzdigo in omiko svojega milega naroda. Zato naj niti meni, niti tebi nihče kaj ne zameri!

Razposlali so poslednje dni mil. knezoškof Krški po vsi svoji škofiji nove nemške in slovenske bukvice. Te obsegajo potrebne litanije z molitvami vred za vse nedelje in praznike celega leta. Ne mislite pa, da so te litanije in molitve kaka nova, ampak so mnogoletna po katoliškem svetu navadna čega. Imajo pa vendar te bukvice pred drugimi enakimi to prednost, ker so v njih svojevolično vpeljane litanije odpravljene, ter so v lepem, glatkem in slehernemu tudi

priprostemu kmetuehko umevnem jeziku zložene. Gotovo s jih viši Pastir iz tega blagega namena v no samo knjižico skup ponatisniti dali, nabi tudi v zadevah popoldenske božje sžbe po vsi škofiji vladala ed inost. — Res, kaj lepa misel, ki je tudi mene spobodla, da spregovorim še o drugi edinostio kteri vem, da je preblagemu vladiku p srcu, kajti sami so že lansko leto čestitvoji duhovščini v izdelavo poslali prašan, kako bi se namreč edinost v cerkvene petju najložeje dala doseči, in bi se per ob enem od vseh po cerkvi glasil.

Glejte! sedanj „litanijske bukvice“ me domišljajo, da aj bi se njim enaka „cerkvena pesarica“ zložila, ki bi obsegala pesme z žami ali napevi vred za nedelje, za praike in sploh za vse v cerkvi navadne pribe in slovesnosti po izgledu g. Potočnikov, Jeranovih ali Volčičevih. Ta pesmara z napevi vred naj bi se, kakor sedanjilitanijska knjižica, poslala vsaki cerkvi pebej, ter ostala za vselej cerkvena last, z strim poveljem, da se ima vsak organist p tej uravnavi urediti in zlasti mladina pridnavaditi, vse lastne kompozicije pa za splšnjo rabo opuščati. Gospôda! kaj se Vam zdi? Ali bi se ne dala na ta načinedinost najložeje doseči? Ali bi se rkeno petje ne dalo tako že v malo letihlepo povzdigniti? In česar je silno potre, — ali bi si ne odpravilo veliko prnega robencanja po orglah, veliko sovslga kriča, veliko kot v otrobe povezanih n v nekem hotentotskem jeziku zvarjeni pesem? Koliko bilo bi tudi orglavcem olajšano, ker bi vsak vedel, česa da semu je učiti in česa držati!

Poslednjič pa še ekaj o zadevišolarske sv. maše. — Vsakem je znano, da s tem še ni nič opravljenega, ko se mladini v šolah priporoča, da naj v cerkvi lepo na bukvice molijo. Treba je, da e mladina z izgledik temu napevuje, sice vsa priporočila in svarila malo izdajo. Temu v okom priti bi jaz ob taci dnevih, tedar bi se pri sv. maši ne pelo, nasvetovše d r u g e b u k v i c e ali pa kak prostorek v pesmarici. Naj se namreč napravijo molitve pri sv. maši, pri sv. obhajilu itd., a bi se na glas molile od šolske mladine, sčasoma pa tudi od celega zbranega ljudsa. Nekaj ljudi, ki imajo dobro gerlo in znajo umevno brati — molijo nekaj besedali verstic popred in jim odgovarja potem da zbrana množica. Slišal sem tako realcae v Celovcu pri sv. maši moliti in povedat moram, da mi je dokaj dopadlo. Te mlitevne bukvice naj bi bile sestavljene po načinu nemških, ki jih je g. Einšpieler zavoje učence na realki zložil.

Čestiti gospodje, kerim Vam gre glas in beseda v tem, ter aate dobro voljo k spodbudljivemu petju kakor k pobožni molitvi kaj pripomd, prosim, da ta moja predloga preuarite in potem — ravnate! *)

Iz Celja. — n. N tajiti, da naša reč, čeravno po mnogih bih, vendar le bolj in bolj napreduje. Dok: temu je tudi to, da se bo vendar le prihonoj nedeljo, t. j. 16. dec. v našem mestnem gledališču slovenski igralo. Predstavljale bote igri: „Bob iz Kranja“ in pa f g. Kozelu poslovenjena šaloigra: „L e n a r a v n o s t“. To bode vesel večer!

Iz slovenskih orle 28. nov. 1866. (G. dež. namestnik pri nas!) Ko je svetu zelo neznani Banko Čuš v „Slovenec“ od 14. nov. tl. bral dopis iz slov. goric, ga je sila zel trgalo po jetrih in gnalo, da bi ondi avno omenjenemu g. predstojniku tudi neka v slavo zapel. Kaj imenitno je že to, da je v veliki zadregi

*) Prav žal bi nam bilo, ako bi se to ne zgodilo, ker nam je obojni nast prav iz serca vzet, in ga zato priporočamo č. knezoškofijstvu. Vredn.

zavolj obilnosti slavnih činov omenjenega gospoda.

Imel bi govoriti n. p., zakaj se poštene breguše v njegovi uradnji ne trpijo; ako bi povedal, kako pravilno in čedno včasih slovenski „amtira“ itd.

Mika ga svetu povedati veliko žalost št. Jurske fare, ker nima upati, da bi slavnega g. predstojnika še kedaj v svoji učilnici videla. Bati se je namreč, da bo slavnigospod odšel v krtovo deželo, preden se še št. Jurčani toliko ponemčijo, da bi se zamogel katekizem v šoli vspešno nemški učiti. Vendar pa naj grem po zgledu Homera in Virgilija koj „in medias res.“ Govorim torej od strahu, kterega smo prestali za zdravje našega predstojnika takrat, ko nas je cesarjev namestnik g. Mecséry obiskal. To je bilo dela in skrbi. Povabil je župnike, stiral srenjske predstojnike, poskrbel muzikaše itd. itd. G. Mecséry pride in se poda v uradnije, kjer je ročno posamezne stanove sprejemal. Najprvje se mu predstavijo nazoči duhovni. Govorilo se je o zelo nepomerljivih rečeh n. p. od lepega vremena. Potem pristopijo župan in odborniki št. Lenarškega trga. G. namestnik jih popraša, če bi kaj posebnega želeli. Kakor se včasih žveplenka na ugreti peči vname, enako se zdaj nekemu možicelju nekaj v glavi zabliška. Oblizne se in reče: „Njih ekselencija! Sicer smo z vsem zadovoljni — le šole, te nas skrbijo — nemščina se zelo zanemarija.“ *) — „Teda tukajšnji učitelji ne umijo zadosti nemški,“ praša g. namestnik. „Da, umijo, bili bi brž ko ne tudi voljni, pa — duhovščina nasprotuje“, odreže se bistroumni govornik. G. namestnik z glavó pokima ter obljubivši, da se bo vsem pravičnim zahtevam vstreglo, tržane spusti. St. Lenarški odbor se zdaj zmuzne — skozi uradnike. — Zmuzne se, ker tega neumrjlivega krdela sedanjih dni je toliko bilo po sobi postavljenega in ponaslonjenega, da je kmetom, tržanom in duhovnom težka bila, skozi te mejaše predreti. Praša se tukaj slobodno, zakaj slavnig predstojnik ni posameznih hiš za predstavljanje priskrbel, kakor je to drugod navada? To prašanje se sedaj zelo ralično rešuje. Nekteri n. p. so toliko hudobni, da v tej naredbi vohajo nov dokaz njegove bistroumne previdnosti, češ, da se z nazočnostjo uradnikov kakej neprijetni pritožbi vulgo „škandalu“ v okom pride. Branko Čuš ne misli tako; če je pa slavnig predstojnik vendar le kaj takega namerjavaj, se je vsaj pri tej priložnosti nekoliko vkaniti blagovolil. Zakaj akoravno je on s svojimi uradniki vred zraven stal takrat, ko je g. namestnik kmete poprašal zastran šol, ako ravno je nek uradnik „svojce“ pozival in jim mihal in z očesom treskal, naj čvrsto naprej stopijo, ako ravno so „veljaki“ zahtevali: „Le nemško, le nemško — slovenski nihče ne zastopi (sic!) — vendar se vkljub vsemu temu oglasijo nekteri, ki so slovenske šole možato zagovarjali, zlasti g. Živko in g. Brlič, kmeta in župana. Posebno je g. Živko v gladki besedi povdarjal potrebo dobrih slov. šol, v kterih pa se ima tudi nemški brati in pisati učiti. Ker se pa sploh na ta način v šolah ravna, je tudi vse kavsanje, ravsanje in žalovanje zavoljo zane-marjanja nemščine celo odveč. Temu pritrdi tudi g. Brlič. Slava njuni pravi besedi o pravem času! Vriš in kreg pa, kteri je zdaj nastal, konča g. namestnik tako, da župane ročno spusti zagotovivši jim v znanih Šmerlingovih besedah: „Vsemu se bo vstreglo, kolikor bo le mogoče.“

Naš slavnig g. predstojnik pa je ves osupnjen drevenel, še le glasi „Naprej-a“ ga zdramijo. Toda „Naprej“ ga ni dolgo motil. Nekdo priskaklja k muzikašem in „Naprej“ utihne! — Čudno! So li glasi „Naprej-a“ nekterim ušesom zoprni, češ, da so neskladni, tedaj Bog daj takim glušnjakom boljši posluh. Če je pa „Naprej“ nevarna, puntarska

*) Ljubi prijatelj, to je kosmata laž, kar ti lahko v kratkem dokažem. Pis.

skladba, naj se pa prepové. Sploh bodi tu pristavljeno, da se nahajajo nekteri, ki se za posebni ekstrakt ali izleček avstrijskega domorodstva štejejo, — v resnici so pa le protiaustrijski Velikonemci, nekteri pa imajo vsako narodno gibanje, vsako še toliko pravično zahtevanje Slovencev za nepotrebno ali nevarno, zelo puntarsko delovanje. Moj Bog! ali imamo puntarske namene, ali jih nimamo. Ako jih imamo, zakaj se nam pravda ne natveze? Ker pa jih nimamo, čemu tedaj toliko zabavljanja in sumničenja? Dajte odgovor! Kar sta se pa še nadalje g. namestnik in predstojnik pogovarjala, tega Branko Čuš ni zvedel. Morebiti nam deželni zbor kako betvico pokaže koristi, ktero je letošnje potovanje g. namestnika porodilo. Vederemo! Branko Čuš.

Iz Ljubljane 12. dec. (Interpelacija zaradi slovenščine. Slovensstvo in Italijanstvo, velika nevarnost za državo!) Slovenci smo vendar res v kaj čudnem in nenaravnem položaji; kajti celo za stvari, ktere so nam tako važne, kakor skorej zrak človeku, moramo vedno prositi, interpelirati in Bog ve, kaj vse početi, nazadnje nam pa še vse skupaj malo ali nič ne pomaga! Tako je v eni zadnjih sej deželnega zbora podal g. Svetec deželnemu poglavarju interpelacijo, v kateri vprašuje, ali hoče vlada resno na to gledati, da se slovenščini godi pravica vsaj v teh mejah, ktere ima zdaj, ali ne? Deželni glavar obljubil je odgovor na eno prihodnjih sej. Res ne vemo, kaj bi rekli k temu, da še vedno moramo postopati tako in tako rekoč beračiti za pravico ravno mi zvesti Slovenci, ki smo na meji proti pohlepemu in nevarnemu Italijanstvu, ki od dne do dne ošabnejši postopa. Naj vendar vlada že stori enkrat kaj za nas, — čakamo že menda dosti dolgo; naj ne prezira ona naše važnosti, ktero imamo kot mejna trdnjava. Naj pa tudi skrbi, da zaupanje naše, ktero je po vsem, kar vsaki dan vidimo, že globoko padlo in šlo skorej vse po vodi, da to zaupanje vsaj še obdrži in oživi, dokler je še čas! Nevarni viharji se zopet začenejo nabirati nad nami, in najprva potreba je tedaj vladi skrbeti za to, da bodo vsi njeni narodi zadovoljni in za njo navdušeni — če ne, bode slaba za vse skupaj! Še enkrat kličemo: Zadnji čas je, da se enkrat kaj stori za nas in da se naše stanje poboljša, dokler bode še komu kaj pomagalo, kajti ako začne zopet bučati jezni viharji nad nami, bode morebiti že — prepozno! Naj se celej državi v korist ne prezira ta klic!

Naši deželni zbori.

Koroški. 12. dec. je bila 8. seja, v kateri se je med drugimi vlogami sporočila prošnja veliko slovenskih srenj, naj se Mižiška cesta, ki so jo hudourniki močno poškovali, poravna iz deželnega denarja. Prošnja se je izročila deželnemu odboru. Mislimo, da je ta prošnja skoz in skoz pravična in se bode tudi uslišala. — Na dnevnem redu je bil predlog o Rudolfovej železnici. Sklenilo se je, naj se zahvalna adresa odpošlje presvitl. cesarju in predsedniku centralnega odbora na Dunaju grofu Colloredo-Mansfeldu, pa tudi prošnja na celo ministerstvo, naj ono pomaga, da se ta toliko potrebna železnica berž naredi na vse strani. Iz te debate smo zvedeli žalostno novico, da železnica pojde od Beljaka čez Pontabel proti italijanskemu Vidmu, ne pa čez Predel po Sočnej dolini proti našej Gorici. — Na koncu se je dež. zbor zahvalil tudi poslancu g. žl. Čabušniku, ki si je pri tej železnici toliko prizadeval. Včeraj (14. dec.) je bila debata o znanej adresi, o kateri pa drugi pot.

Štajerski. V njense je začela adresna debata 10. t. m. Kahrfeldov načert se je „en bloc“ brez sprembe sprejel. Naša poslanca sta protestova; kako? povemo bolj obširno v prihodnjem listu, ker danes ni več prostora.

Ptuje čzele.

Turčija. Boj pri samostanu „Arkadion“ je bil, kakor natanjajo atenski listi, kaj silen in je trajal 4 dni in 2 noči. V samostanu je bilo 27 kersčanskih brambovcev in 313 žen in rok. Muštafa Paša jih prime z 12.000 Turki; oba dni se je več ko 1000krat s težkim topovi ustrelilo. Nesreča je hotla, da so agi dan Turki prestrelili ozidje, mahomaderejo potem notri in vdoljujejo, kar se da, avendar so se kristjani potem pa junaško brari, zažgali smodnik, in veliko ozidja in bramborcev se je razletelo v zrak. Več kot 2000 Turkov je tu konec vzelo, več ko 1000 raenih pa so prepegljali v mesto Rethim Turki so tu svojo staro divjost in sirovo strašno razodevali, več ko 600 žen so odod in drugod seboj vlekli in po mestih spvili. Vendar pa si s tem ne bodo kaj prid pomagali, ker za delj časa so zdaj čistob moč. — Tudi na Albanske m se je jut vnel.

Rim. Francoski ojaki so že večidel domú odšli. Zadnji apusté gotovo Rim 15. dec. Oficirsko karelo se je poslovilo pri papežu, ki jih j blagoslovil ter jim zlasti povdarjal, da ni adosti, da se Francoska imenuje pervrojena hči Cerkve, ampak da mora to di v djanju kazati. — Po nekterih pismih se zdaj v Rimu zelo prihodnosti bojé in dijih zategadel veliko iz mesta beži. — Italanska vlada je poslala semkaj državne svetnika, z imenom Tonello (ne Okelo), ki se ima s papeževo vlado dogovarjati. — Po franc. časniku „Patrie“ pride francoska cesarica Evgenija za gotovo v Rim 18. dec. Zdanji dnevi so zares važni.

„Osservatore Romano“ obžaluje, da papež nima med mogonimi tega sveta nobenega družega razun francoske cesarice na svoji strani in da je kaj žalostna in britka resnica, ker še silavno temu, kar so se bile katoliške oblasti vso moč podvzale s silnimi vojskami mamedanskim Turkom na pomoč hiteti, a Kistusovega namestnika ne brani nihče. Res ritka resnica!

Razne novice.

* Iz Ljubljane V zadnjem listu omenjeni razpis prečastitza ljubljanskega knezoškofijstva 6. preteč m. s. št. 605/402 do prečast. okrajnih šolskih ogledništev se tako le glasi: Slavna c. l. deželna vlada je 23. preteč m. s. št. 9743 c. l. okrajnim gosposkam (Bezirksämter) to le isala: „Slišijo se pritožbe, da tukajšnji učelji na deželi, ki po navadi svojo biro (pobno denarne doneske in šolski denar) pobajo od hiše do hiše, morajo dostikrat poušati bridke besede. Da bi se ta napaka opraviła, c. k. deželna vlada po §. 205 šolskega vreda prepoveduje to navado, da bi naneč učitelji sami pobirali svojo denarno bi, ter naročuje c. k. okrajni gosposki, da aj brez pomude tako uravná, da bodo za aprej te denarne doneske povsod v odmjennem času pobirale srenje same, in jih lez toževanja odrajtovale učiteljem, kteri m jih bodo pa pismeno poterjevali. Vsemtakim in enakim napakam naj v prihodnjic. k. okrajna gosposka resno in prav oso stopa na pete, in je za to tudi sama odgoorna.“

Učitelji! ali ni to resna beseda, ktere smo že davno težko pričakovali? Spolnujmo na tanko svoje dolžnosti, potem pa se terdno deržimo svoje pravice!

* Iz Ljubljane: V saboto 8. t. m. zvečer proti 8. uri začelo je goreti na vrhu rožniškega hriba zraven cerkve. Zgorel je en kozolec in se po sreči ogenj ni razširil na bližnje poslopje.

* Kakor pišejo „Novice“, ne bode razstave kmetijskih in obrtnijskih pridelkov drugo leto v Ljubljani, ker bode tačas velika razstava v Parizu, v ktero se bode poslalo mnogo reči od nas in bližnjih naših krajev, ktere bi bile drugači se pošiljale v Ljubljano.

* Tudi slovenske matice spomnil se je sv. Miklavž. Dobila je namreč za darilo 200 gld. v dveh državnih dolžnih pismih od dveh neznanih domoljubov. Bog nam daj, še več tacihi blagih dobrotnikov za naše narodne zavode! Tudi knjižnica matična lepo narašča po darilih in je poslala ravnokar česka matica vse svoje knjige, kolikor jih ima še neprodanih.

* Rojak naš g. dr. Melcer, vodja videnske bolnišnice na Dunaju, dobil je za služni križec Franc-Jozefovega reda.

* Domači kranjski 17. polk pešcev, ki se je imenoval dozdej „Princ Hohenlohe-Langenburg“, imenoval se bode zanaprej po novo izvoljenem imetniku, polnem maršallajntantu Khun-u pl. Khunfeld-u: „Feldmarschallieutenant Khun von Khunfeld“.

* Gospé in gospodičine v čitalnici tudi letos, kakor lani, prav pridno in marljivo izdelujejo obleko za uboge šolarje in šolarce, kterm se bode delila tisto nedeljo pred Božičem. Zopet se bode obdarilo okoli 70 otrok s popolno obleko. Srčna hvala tedaj vsem dobrotnikom, ki pripomagajo k izpeljavi tako blazega početja!

Žitna cena.

v	pšenice		reži		ječmena		ovsa		turšice	
	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.	gld.	k.
Mariboru	6	10	4	42	—	—	1	75	3	35
Celju	6	25	5	10	3	84	2	77	3	60
Ptujem	6	22	4	41	2	77	1	94	4	66
Ljubljani	7	20	4	65	3	67	1	92	4	17
Kranju	7	30	4	12	—	—	1	97	3	70
Novemestu	6	20	4	5	3	16	1	56	3	60
Gorici	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovcu	6	12	4	20	3	81	1	77	—	—
Terbižu	7	82	6	—	—	—	2	63	—	—
Varaždinu	5	83	—	—	—	—	1	70	3	10
Zagrebu	4	10	—	—	1	48	1	75	—	—
Sisku	5	50	—	—	—	—	1	80	—	—

Loterija.

Terst, 12. decembra:

79 25 60 64 77.

Prihodnje srečkanje je 22. decembra 1866.

Dunajska borsa 14. decembra 1866.

5% metalike	59.30
5% nacional	66.85
1860 derž. posoj	81.10
Bankine akcije	715.—
Kreditne „	152.60
London	129.75
Novi zlati	6.15%
Srebro	128.75